

Syntactic Deviations in Poetry

Selan Neamat Hussein

Selahattin University, Faculty of Languages, Department of Turkish Language

selan.hussein@su.edu.krd

معلومات البحث	
تاريخ الاستلام	<p>Abstract : This article aims to explore the nature of poetic language and its functional mechanisms under the heading of <i>syntactic deviations</i>. These deviations are defined as deliberate and aesthetically motivated violations, distortions, or alterations of the standard grammatical and syntactic norms of a language by poets. Rather than being random or erroneous usages, such deviations constitute one of the most essential artistic techniques that enrich poetic expression, enhance its individuality, and deepen its layers of meaning. The main objective of this study is to demonstrate concretely how and why poetic language diverges from ordinary, everyday language. In this regard, selected poems from Iraqi Turkmen literature serve as practical examples that illustrate how the proposed theoretical framework operates in real poetic contexts. Through the verses of Iraqi Turkmen poets, the study seeks to reveal the aesthetic, semantic, and emotional intensity that emerges when poetry steps beyond the patterns of standard linguistic structures. The motivations driving poets to adopt such deviations include achieving musical harmony, creating density and depth of meaning, reinforcing emphasis, and establishing an original voice. After presenting the theoretical basis, the article applies it through a detailed syntactic examination of five poems selected from Iraqi Turkmen literature. It is expected that the findings will contribute both to the theory of poetic language and to a deeper understanding of the stylistic structure of Iraqi Turkmen poetry, showing that syntactic deviation is not an error but a conscious artistic strategy.</p> <p>Keywords: Poetic language, syntax, sentence structure, deviations.</p>
تاريخ التعديل	
تاريخ القبول	
تاريخ النشر	
نوع البحث	
بحث اصيل	
Doi: 10.32894/1992-1179.2025.166479.1288	
<p style="text-align: center;">IRAQI Academic Scientific Journals https://iasj.rdd.edu.iq حسين. سيلان نعمت (٢٠٢٦). الانحرافات النحوية في الشعر. مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية، المجلد ٢١ العدد ٢ حزيران ص ص ٤٨٠-٥٠٠ doi: 10.32894/1992- 1179.2025.166479.1288</p>	

مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

<https://kujhs.uokirkuk.edu.iq/>

ISSN E:3107-3360

ISSN P:1992-1179

الانحرافات النحوية في الشعر

سيلان نعمت حسين

جامعة صلاح الدين، كلية اللغات، قسم اللغة التركبية

الخلاصة:

يهدف هذا البحث إلى دراسة طبيعة لغة الشعر وآليات عملها تحت عنوان "الانحرافات النحوية". تُعرّف هذه الانحرافات بأنها استخدام الشعراء للغة بطريقة تتجاوز القواعد النحوية والتركيبية المألوفة عن قصد ولغرض جمالي. فهي ليست استعمالات عشوائية أو أخطاء لغوية، بل تعدّ من أهم الاستراتيجيات التي تُغني اللغة الشعرية وتمنحها فرادتها وتعمّق طبقات معناها. ينطلق البحث من محاولة بيان كيفية انفصال لغة الشعر عن اللغة اليومية وأسباب هذا الانفصال. وفي هذا السياق، تُعدّ القصائد المختارة من الأدب التركماني العراقي نموذجاً تطبيقياً يُظهر كيف تعمل النظرية في الواقع الشعري. يسعى هذا العمل إلى إبراز الجماليات والعمق الدلالي والعاطفي الناتج عن الخروج عن القوالب المعيارية من خلال دراسة أبيات شعراء التركمان في العراق. وتتمثل الدوافع وراء لجوء الشعراء إلى هذه الانحرافات في تحقيق الإيقاع والانسجام، وزيادة الكثافة المعنوية، وتقوية التوكيد، وخلق خطاب شعري مميز. بعد عرض الإطار النظري، تدعم الدراسة هذا الإطار بتحليل نحوي لخمس قصائد مختارة من الأدب التركماني العراقي، حيث صُنِّفت الانحرافات النحوية تحت محاور مثل: الجمل المقلوبة، الحذف، الانحراف في التراكيب، والتراكيب غير المألوفة. يُتَوَقَّع أن يُسهم هذا البحث في فهم آليات لغة الشعر وتوضيح البنية الأسلوبية للشعر التركماني العراقي، وإثبات أن الانحرافات النحوية ليست خطأً بل اختيار جمالي واعٍ يُعمّق المعنى ويعزز.

الكلمات المفتاحية: لغة الشعر، النحو، بناء الجملة، الانحرافات

Şiirde Söz Dizimsel Sapmalar Selan Neamat Hussein

Özet

Bu makale, şiir dilinin doğasını ve işleyiş stratejilerini "söz dizimsel sapmalar" başlığı altında incelemeyi hedeflemektedir. Söz dizimsel sapmalar, şairlerin dilin standart gramer ve söz dizimi kurallarını bilinçli ve estetik bir amaçla bozmaları, çığnemeleri veya deforme etmeleri olarak tanımlanır. Bu sapmalar, rastgele veya hatalı kullanımlar değil aksine şiir dilini zenginleştiren, ona özgünlük kazandıran ve anlam katmanlarını derinleştiren en temel stratejilerden biridir. Makalenin çıkış noktası, şiir dilinin gündelik dilden niçin ve nasıl ayrıştığını somut bir şekilde ortaya koymaktır. Bu bağlamda, Irak Türkmen edebiyatından seçilen örnek şiirler, teorik çerçevenin pratikte nasıl işlediğini göstermek için bir laboratuvar işlevi görmektedir. Çalışma, standart dil kalıplarının dışına çıkmamanın şiire kazandırdığı estetik, anlamsal ve duygusal derinliği Irak Türkmen şairlerinin dizeleri üzerinden somutlaştırmayı amaçlamaktadır. Şairlerin bu sapmalara başvurmasının ardında yatan temel motivasyonlar ahengi sağlama, anlam yoğunluk ve derinliğini yaratma, vurguyu güçlendirme, özgün bir söylem

oluşturmaktır. Makale, kuramsal bir çerçeve çizildikten sonra Irak Türkmen edebiyatından seçilmiş beş şiirin detaylı söz dizimsel analizi ile desteklenmiştir. Analizler, söz dizimsel sapmalar sistematik bir şekilde sınıflandırılarak, devrik cümle, eksilteli anlatım, kelime gruplarında yapılan sapmalar ve alışılmamış bağdaştırmalar başlıkları altında incelenmiştir.

Şiir dilinin işleyişine dair kuramsal bir katkı sunması özelde Irak Türkmen şiirinin poetik yapısını anlamamıza da önemli bir katkı sağlaması beklenmektedir. Yapılacak analizlerin, söz konusu şairlerin yalnızca ne söylediğini değil aynı zamanda bunu nasıl söylediğini ve şiirin anlam dünyasını nasıl şekillendirdiğini ortaya çıkaracağı öngörülmektedir. Sonuç olarak söz dizimsel sapmaların şiirde bir kusur değil, bilinçli bir estetik tercih ve anlamı güçlendiren bir araç olduğunu Irak Türkmen şiiri özelinde kanıtlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiir dili, söz dizimi, cümle bilgisi, sapmalar.

Önsöz

Sapma; bir dilin ölçülü kullanım kurallarından, estetik, duygusal veya düşünsel bir etki yaratmak amacıyla bilinçli olarak yapılan bir eylemdir. Yazar bu yaratıcı ve akıcı müdahale sayesinde, ses ve yazım düzeyinden başlayarak sözcük türetme, söz dizimini yeniden yapılandırma ve alışılmamış anlam bağdaştırmaları kurma yoluyla dilin ifade gücünü genişletmeye çalışır (Kul, 2008: 374).

Şiir dili, doğallığını koruyan ancak estetik kaygılarla biçimlenmiş özel bir anlatım türüdür. Her dönemde ve her kültürde, şiirin gelişiminde bu özgün dilin belirleyici bir rolü olmuştur. Yeni şiir anlayışları bazı geleneksel unsurlardan uzaklaşmış olsa da şiir dilinin temel niteliklerinden tamamen kopmamıştır. Şiir dili hem biçim hem de anlam yönüyle diğer anlatım türlerinden ayrılan, yoğun bir ifade gücüne sahip bir dil alanıdır.

Şiirin içeriği açısından bakıldığında, özgün duygu ve düşüncelerin dile getirilmesi, özgün imgelerin oluşturulması ve anlatımda içtenliğin ön plana çıkarılması önemli görülür. Bunun yanında, her dönemde geçerliliğini koruyan evrensel temaların işlenmesi ve duygu ile düşüncenin bütünlük içinde aktarılması, nitelikli şiirin temel özellikleri arasında yer alır. Şair, az sözle derin anlamlar ifade edebilmek için kelime seçimi ve dizilişinde titizlik gösterir; bu da şiirin anlam derinliğini artırır (Karabulut, 2015: 1922).

Şiirin sunuluşu ve söyleyiş özellikleri incelendiğinde, rahat ve doğal bir anlatımın tercih edildiği, konuşma dilinden yararlanıldığı görülür. Kısa ve

yoğun anlatım biçimleri, göstergelerin anlam dairesinden azami ölçüde yararlanmayı sağlar. Eksilteli anlatım, alışılmamış bağdaştırmalar ve özgün benzetmeler, şiir diline estetik çeşitlilik kazandırır. Ayrıca deyim aktarmaları (istiare, mecaz vb.) kafiye, vezin, ritim ve ses tekrarları, şiirin müzikal yapısını güçlendiren unsurlar olarak öne çıkar (Akay, 1996: 27).

Giriş

Şiir dilinde alışılmış dil kalıplarından sapmalar, özgün kelime türetmeleri ve ses–anlam ilişkisini kuvvetlendiren tekrarlar, dilin yaratıcı potansiyelini açığa çıkarır. Şairin dili işleme biçimi, dilin söz varlığını zenginleştirirken, aynı zamanda onun sınırlarını genişletir. Bu noktada söz dizimi (sentaks), şiir dilinde anlamın yönünü belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Şair, sözcüklerin yerleşim düzeniyle oynayarak alışılmış cümle yapılarından farklı dizilişler kurar. Böylece hem duygusal yoğunluğu artırır hem de yeni anlam olanakları yaratır. Söz dizimindeki bu esneklik, şiir diline özgünlük ve derinlik kazandıran en temel dilsel özelliklerden biri olarak değerlendirilebilir. (Abukan, 2021: 92).

Makalemizin yöntemi, şiirlerin derinlemesine inceleyerek nitel ve betimleyici bir analiz oluşturur. Araştırmamızın desenini de Irak Türkmen şiiri özelinde şiir dilinin incelenmesi üzerinde yapılmıştır. Veri toplamasını da bu şiirlerin doküman analizleri yapılarak gerçekleştirmiştir.

Makalede elde ettiğimiz sonuçlara göre sapmalar normal düz yazılı edebi eserlerden çok aslında şiir türünde meydana gelir. Bu bir yanlış olarak nitelendirilmemelidir. Şairler dil kullanım sanatlarını abartarak yeteneklerinden söz ettirmek, ritim e ahengi yakalamak, anlatımda insanların hoşuna gidebileceği ve kolayca ezberleyip akıllarında tutabilecekleri bir duruma sokmak için sık sık sapmalara baş vururlar. Türkçenin cümle yapısını bozmak ve gerekse devrik cümle kullanmak gerekse tamlamalarda Arapça ve Farsça tamlamaları daha çok kullanmak gerekse de cümlenin bütün öğeleriyle oynayarak üzerinde çalıştığımız şiirlerde şairler söz dizimsel sapmalar kullanmışlardır.

Bundan sonra bu konuda çalışacak olan değerli akademisyenlerimizin seçtiği edebi ürünlerin tamamının yerli olmasını yani kendi ana dillerinde yazılmış olan eserleri tercih etmeleri gerektiğini öneriyoruz. Çünkü söz dizimsel sapmaların yanında araştırılması gereken daha fazla önemli konuları da bulabilirler.

1- Dilbilgisinde Cümle ve Söz Dizimi Kavramı

Söz dizimi, sözcüklerin ve eklerin cümle içindeki görevlerini, hangi dizilişlerde yer alabileceğini ve cümlelerin türlerini inceleyen dil bilgisi dalıdır.(Eker, 2006: 437). Sözcüklerin cümle içindeki sıralanış biçimlerini, görevlerini ve cümlenin yapısını inceleyen dil bilgisi alanına söz dizimi denir. (Hengirmen, 2002: 321).

Söz dizimi ya da başka isimlerle (sentaks, tümce bilgisi, cümle bilgisi, dizim bilim; cümlelerdeki sözcüklerin, sözcük öbeklerinin birbirleriyle ilişkilerini, işlevlerini ve kuruluş özelliklerini inceleyen, tümceleri türlü yönlerden (öge ve ögelerin sıralanışı, yapı, anlam, yüklem vb.) ele alıp Dil Eğitiminin Temel Kavramları olarak değerlendirilen dil bilgisi koludur (Arı vd, 2022: 315).

Söz dizimi, ek, kelime, cümle ögesi gibi birimlerin normal bir dildeki doğru kabul edilmiş olan öbek veya çeşitli türlerden anlamlı cümleler içindeki diziliş kurallarını tanımlayan dilbilgisi koludur (Demir, Yılmaz, 2010: 225-226)

Cümle ve Cümle Bilgisi Tanımı:

Cümle; bir duyguyu, bir düşünceyi, bir oluş veya kılışı yargı halinde anlatan kelime birliğidir. Cümle bilgisi ise kelime ve kelime gruplarının cümlede veya söz içindeki görevlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, sıralanışlarını ve cümle türlerini inceleyen bilim dalıdır (Korkmaz, 1992: 33).

Söz dizimi genel olarak yargısız bir anlatım birimi olan kelime gruplarıyla, yargılı bir anlatım birimi olan cümlenin yapısını, işleyişini, görevini ve anlam özelliklerini inceleyen dil bilgisi dalıdır. Söz diziminin bir diğer konusu da cümlenin bağlama şekilleriyle, bağlanan cümleler arasındaki şekil ve anlam ilişkileridir. (Karahana, 2012:9).

Genel bir bakışla ele alındığında söz dizimi; dil bilgisini oluşturan temel bileşenlerden biri olup sesbilim, biçimbilim ve anlambilimle birlikte dilin yapısal bütünlüğünü sağlar. Türkçe ve diğer dillerde cümleleri meydana getiren öbekler, bu öbeklerin yapısı ve özellikleri, öbekler arasındaki ilişkiler, cümlelerin kuruluş biçimleri ve cümle içi ögelerin görevleri, söz diziminin başlıca inceleme alanlarını oluşturur.

Bir cümle ya da bir öbeği oluşturmak için, ya bazı kelimelerin yan yana gelmesi ve yargı bildirmesi lazım ya da kavram ve kelimeleri oluşturarak kelime gruplarını meydana getirmesi lazım. Bu aslında rastgele meydana gelen bir diziliş değildir. Aksine belirli dil bilgisi kuralları çerçevesinde meydana gelen bir olaydır. Diller arasındaki söz dizimi yapıları bakımından bazen farklılıklar gösterse de aslında bazı ortak noktalar da bulunabilir.

Türkçede söz diziminin en büyük özelliği, öbeklerde veya cümlelerin içerisinde genellikle ana unsurun sonda bulunmasıdır. Türkçe Ural -Altay dil ailesine mensuptur. Türkçede ana unsurun sonda bulunması özelliği Hint- Avrupa dil ailesinde bulunan Arapça dilinden ayırsa da yine Türkçe gibi Ural- Altay dil ailesinde bulunan Moğolca, Mançu- Tunguz gibi dillere de yakınlaştırır. (Karahana, 2012: 9).

Bir cümlede kaç kelime olursa olsun o cümlede sadece bir yargı vardır. Cümlelerin anlaşılır olabilmesi için yazan ve okuyan, konuşan ve dinleyen arasında kelimenin veya kelime gruplarıyla cümlelerin arasında daha önceden yüklenmiş ortak anlamların bulunması, ortak anlamların bilinmesi ve ortak ifadeye sahip olmaları gereklidir. Örneğin “Ali dün geldi mi?” sorusuna verilen “Evet” cevabı, soruyu soran kişi için yeterlidir ve bu cevabın “Evet, Ali dün geldi.” anlamına geldiğini bilir. Ama aynı “evet” cevabı, soruyu bilmeyen biri için son derece anlamsızdır. (Atabey, 2007: 207).

Bu bağlamda okuduğumuz kitapların ışığında söz dizimi için bir tanım yapılması gerekiyorsa, cümle bilgisi veya söz diziminin, cümle içindeki kelime, kelime gruplarının görevlerini, sıralanışlarını, birbirleriyle olan bağlantılarını, ayrıca cümle türlerini belirleyen dil bilgisi kollarından biridir. Söz dizimi aslında kelime anlamında da anlaşılacağı gibi cümledeki kelimelerin dizilişleriyle veya dizimiyle ilgilenir. Dilcilerin hepsindeki ortak çalışmadan beri söz dizimine belirli bir tanım yaptıktan sonra cümle konusuna geçmeleridir. Zaten cümle bilgisinin görevi de budur: Cümle içinde bulunan öğelerle, bu öğelerin diziliş, sıralanış, şekilleriyle ilgilenmek. Onun içinde bizim de çalışma amacımıza uygun olarak cümle konusuna girmemiz gerekir. Peki cümle için dilcilerin yaptığı tanımlar nelerdir? Geleneksel dil bilgisi kitaplarında cümle, en az bir yüklemde oluşan tamamlanmış düşüncenin ifadesidir. (Hartman, Stork, 1972: 208)

Bir düşünce, duygu veya yargının başlı başına anlatımına yarayan ve kelime sayı sınırı olmayan dile ait bir birimdir (Aksan, 1998: 122). Bir fikir, duygu veya düşünceyi bir oluş ve kılışı tam olarak bir hüküm halinde anlatan kelime grubudur (Korkmaz, 1992: 32).

Sezer cümleyi tanımlarken şu ifadeyi kullanır: Herhangi bir dilin belirlenmiş sıralanma, belirtme ve tonlama kalıplarına uygun olarak bir bütün oluşturan seçilmiş söz dizimsel birlikler dizesidir. (Sezer, 1979: 53-63).

Leyla Karahan cümleyi şöyle tanımlar: Bir düşünceyi, duyguyu veya olayı, yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime gruplarıdır. (Karahan, 2012: 9). Süer Eker “Çağdaş Türk Dili” adlı kitabında cümlenin tanımlarının ortak yargılarını şu şekilde sıralar:

- Cümle yapı ve anlamca bağımsız dilsel biçimdir.
- Cümle olduktan sonra daha geniş bir dil bilgisel yapıya gerek yoktur.
- Cümle; ses, biçim ve anlamla bir bütündür.
- Cümledeki düşünce; iş, eylem, yargı olarak anlamca tamamlanmıştır.
- Cümleyi oluşturan biçim birim sayısında bir sınır yoktur (Eker, 2006: 438).

Sözce: Bir konuşucunun iki durak ya da duraklama arasında ürettiği, tek sözcükten veya birkaç tümceden oluşan söz birimidir. (İmer, Kocaman, Özsoy, 2011: 238). Süer Eker, kitabında sözce uzunluğu kavramının, çocukların dil gelişimlerini değerlendirmede önemli bir ölçüt olarak kullanıldığını ifade eder (Eker, 2006: 439).

Cümle ve sözce kavramlarının tanımını yaptıktan sonra, cümlenin öğelerine değinmek yararlı olacaktır. Cümle; yüklem, özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf olmak üzere temel öğelerden oluşur. Ayrıca, Türkçede cümle dışı unsurlar da bulunmaktadır. Bu öğelerin her birine makalemizin uygulama bölümünde ayrı ayrı değindikten sonra, incelediğimiz şiirleri söz dizimsel açıdan şu yönlerden ele alacağız:

- A- Yüklemine Göre Cümleler
- B- Yüklemine Yerine Göre Cümleler
- C- Yapılarına Göre Cümleler
- D- Anlamlarına Göre Cümleler

Ömrümün Çilesi ¹

Ne bir yavuklum var ne bir taydaşım

Gözümünden harıl harıl akmada yaşım

Çoktan ağardı bu bedbaht başım

Efsun ömrümün çilesi dolmadı bitti

"Ne bir yavuklum var ne bir taydaşım"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklemin Yerine Göre	Devrik Cümle	Yargıyı bildiren "var" yüklemi cümlenin sonunda değil, ortasındadır. Kurallı dizilişi: Ne bir yavuklum ne (de) bir taydaşım var, şeklinde olmalıydı.
Yüklemin Türüne Göre	İsim Cümlesi	Yüklem, bir varlık/yokluk bildiren isim soylu bir kelime olan " var " dır.
Anlamına Göre	Olumsuz Cümle	"Ne... ne..." bağlacı cümleye "yokluk, bulunmama" anlamı katarak olumsuz bir yargı oluşturur.
Yapısına Göre	Bağlı Cümle	Bu (Ne) bağlacı ile birbirine bağlanmış iki basit yargıdan oluşur.

"Gözümünden harıl harıl akmada yaşım"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklemin Yerine Göre	Devrik Cümle	Yüklem olan "akmada" fiili cümlenin sonunda değildir. Kurallı dizilişi: "Yaşım gözümünden harıl harıl akmada." şeklinde olurdu.
Yüklemin Türüne Göre	Fiil Cümlesi	Yüklem bir hareket ve hal bildiren "akmada" fiilidir.
Anlamına Göre	Olumlu Cümle	Cümle herhangi bir olumsuzluk eki veya sözcüğü içermez ve "yaşım aktığı" yargısını olduğu gibi ifade eder.
Yapısına Göre	Basit Cümle	İçinde tek bir yargı (tek bir yüklem) bulunduğu için basit yapılıdır.

¹ Ali Saip: 1901 yılında Kerkük'te hayata gelmiştir. Eğitim hayatını Kerkük'te sürdürmüştür. 1.Dünya Savaşı nedeniyle de eğitim hayatını yarıda kesmek zorunda bırakmıştır. Şiirlerini hece vezniyle yazmış. 1985 yılında da vefat etmiştir. (Zülfikar, 1996, s. 735).

"Çoktan ağardı bu bedbaht başım"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yüklem olan "ağardı" fiili, cümlenin sonunda yer almamaktadır.
Yüklem Türüne Göre	Fiil Cümlesi	Yüklem bir oluş/hareket bildiren "ağardı" fiildir.
Anlamına Göre	Olumlu Cümle	Cümle, herhangi bir olumsuzluk eki veya sözcüğü içermez ve "başın ağardığı" yargısını olduğu gibi ifade eder.
Yapısına Göre	Basit Cümle	İçinde tek bir yargı (tek bir yüklem) bulunduğu için basit yapıdır.

"Efsun ömrümün çilesi dolmadı bitti"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Kurallı Cümle	Yüklem sonda geldiği için cümle kurallıdır.
Yüklem Türüne Göre	Fiil Cümlesi	Her iki yüklem de ("dolmadı" ve "bitti") fiildir.
Anlamına Göre	Karma Anamlı	Cümlede bir olumsuz ("dolmadı") ve bir olumlu ("bitti") yargı yan yana gelerek karmaşık bir anlam (tamamlanmadan sona erme, hüsrana) oluşturur. Tek başına "olumlu" veya "olumsuz" demek yeterli değildir.
Yapısına Göre	Sıralı Birleşik Cümle	Birbirine bağlaçsız bağlanmış ortak bir özneye sahip iki basit cümleden oluşur. (Karahana, 2012:96-107).

Bu analiz, şiirin yalnızca dil bilgisi yapısını değil, aynı zamanda şairin duygu durumunu anlatır. Şair devrik cümleler kullanarak heyecan yaratmak ve olumsuz cümleler kurarak umutsuzluk yansıtır.

Ruhum ²

Gel elin ver elime gezelim diyar diyar
Koynunda sazlıkların göremez bizi ağyar
En ince hislerimle bir şey deği söylesem

² Sait Besim Demirci: 1902 yılında doğmuştur. Kaynakta doğduğu yer hakkında bilgi verilmemiştir. İlk öğretimini Kerkük'te yapmış daha sonra Bağdat'a bitirmiştir. Daha sonra Kerkük'te öğretmenlik yapmış ve 1965 yılında vefat etmiştir. (Zülfikar, 1996: 736).

Şu füsunkar saçlara şiirlerden taç uyar

"Gel elin ver elime gezelim diyar diyar"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yargıyı bildiren (gezelim) fiili sonda değildir.
Yüklem Türüne Göre	Fiil cümlesi	Yüklem bir fiil çekimi aldığı ve fiil soylu olduğu için fiil cümlesidir.
Anlamına Göre	Emir ve dilek cümlesi	"Gel", "ver" emir; "gezelim" ise birinci çoğul şahıs dilek kipindedir.
Yapısına Göre	Bağımlı sıralı cümle	"Gel", "ver", "gezelim" fiilleriyle ifade edilen üç ayrı yargı bağlaç kullanılmadan arka arkaya sıralanmıştır.

"Koynunda sazlıkların göremez bizi ağyar"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yüklem sonda değildir.
Yüklem Türüne Göre	Fiil cümlesi	Bu dizede fiil vardır.
Anlamına Göre	Olumlu	Olumsuzluk anlamı taşırsa bile cümlenin yargısı (görme) eyleminin gerçekleşmeyeceği için olumlu bir cümledir
Yapısına Göre	Basit	Tek bir yargı bildirir.

"En ince hislerimle bir şey deği söylesem"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yüklem sonda değildir.
Yüklem Türüne Göre	İsim cümlesi	'değil' isim cümlelerinde bulunur.
Anlamına Göre	Şart cümlesi	'-sa , -se' ekiyle kurulan ve şart anlamı veren cümlelerdir.
Yapısına Göre	Basit	Tek bir yargı bildirir.

"Şu füsunkar saçlara şiirlerden taç uyar"

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Kurallı	Yüklem sondadır.
Yüklem Türüne Göre	Fiil cümlesi	Yüklem fiilden oluşur.
Anlamına Göre	Olumlu	Olumlu bir anlam taşır.
Yapısına Göre	Basit	Tek bir yargı bildirir.

Sevda³

Öyle mestem bilmirem başımdaki sevda nedir

Gezerem kuh beyaban bilmezem rüsva nedir

Od tutarsa canımı yansa seraser bilmezem

Cana can vermekten özge candaki cana nedir

Ne bileyim sensiz cihanı cenneti bostanı ben

Rehgüzarın düşse cana candaki şeyda nedir?

“Öyle mestem bilmirem başımdaki sevda nedir”

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yüklem sonda değil.
Yüklem Türüne Göre	İsim cümlesi	"nedir" ek-fiil olarak isim soylu bir kelimeyi yüklem yapmıştır.
Anlamına Göre	Soru	Soru anlamı taşır.
Yapısına Göre	Birleşik cümledir	İçinde birden çok çekimli eylem ve yargı bildirmiştir. (Hengirmen, 2002: 354).

³ Mahir: Esas adı Molla Muhammed'dir. İşbir köyünde 1919 yılında dünyaya gelmiştir. Mahir mahlasını şiirlerinde kullanmıştır. Şiirleri dini-tasavvufi özelliğine sahiptir ve bu bağlamda güçlü şiirler yazmıştır. Soylu bir aileye sahipolan Mahir erdemli ve bilgili bir kişidir. Türkmenceye hakim bir şairimizdir. Şiirlerinde hep aşk temasını işlemiştir. Şairimiz 1975 yılında hayata gözlerini yummuştur. (Zülfikar, 1996: 740-742).

“Gezerem kuh beyaban bilmezem rüsva nedir”

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yüklem sonda değildir.
Yüklem Türüne Göre	İsim	Yüklem isim soyludur.
Anlamına Göre	Soru cümlesi	Soru ifadesi taşır.
Yapısına Göre	Bağımlı sıralı cümledir	Özneleri, tümleçleri veya yüklemeleri ortak olan cümlelere de bağımlı sıralı cümleler denir. Buradaki ortak öge öznedir (Hengirmen, 2002: 357).

“Od tutarsa canımı yansa seraser bilmezem”

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yüklem sonda değil
Yüklem Türüne Göre	Fiil cümlesi	Yüklemi çekimli bir fiildir.
Anlamına Göre	Olumsuz	Olumsuz bir ifade vardır.
Yapısına Göre	Şartlı birleşik cümledir	Şart birleşik ekiyle birbirine bağlanmıştır.

“Cana can vermekten özge candaki cana nedir”

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Kurallı	Yüklem sondadır.
Yüklem Türüne Göre	İsim cümlesi	Yüklemi isim soylu bir kelimedir.
Anlamına Göre	Soru cümlesi	Soru ifadesi taşır.
Yapısına Göre	Birleşik	Birden fazla yargı vardır.

“Ne bileyim sensiz cihanı cenneti bostanı ben”

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yüklem sonda değil

Yüklem Türüne Göre	Fiil cümlesi	Yüklemi çekimli bir fiildir.
Anlamına Göre	Olumsuz	Olumsuzluk ve ünlem anlamı taşır.
Yapısına Göre	Eksilti	

“Rehgüzarın düşse cana candaki şeyda nedir?”

Analiz Kriteri	Türü / Yapısı	Açıklama
Yüklem Yerine Göre	Devrik	Yargıyı bildiren kelime sonda değil.
Yüklem Türüne Göre	İsim cümlesi	Yüklemi isim soylu bir kelimedir.
Anlamına Göre	Soru cümlesi	Soru ifadesi vardır.
Yapısına Göre	Şartlı birleşik cümle	Şart ekiyle bağlanmıştır.

2- Şiir Dilinde Söz Dizimsel Sapmalar

İnsanoğlunun ezelden biri farklı olmaya meyilli olduğu ya da farklılığa ilgi duyduğu bilinen bir gerçektir. Aslında bu eğilim sadece gündelik yaşam alanlarında değil, dil kullanımında da kendini gösterir. İnsanların günlük yaşamlarındaki farklılığa rağbet ve istekleri sanat alanında da kendini birçok incelik, gelişmişlik ve çeşitlendirilmiş biçimde gösterir. Bu sebepten ötürü farklılığın arayış göstergesi olarak da Sapmalar denilebilir. (Başkan, 1988, s. 383-384).

Tüm edebiyat türlerinde baş gösteren sapmalar en çok şiir türünde kendini gösterir. Yazarların, sanatçıların veya şairlerin bunu yapmak için, yani sapmalara baş vurmalarının bir nedeni olmalı ki Doğan Aksan bunu şu şekilde dile getirir: Sanatçılar bu yolla “dile yeni bir güç kazandırmayı, göstergeleri ses ve anlam açısından daha etkili kılmayı, okuyan/dinleyenin zihninde yeni değişik tasarımlar ve duygu değerleri oluşturmayı amaçlar. (Aksan, 1995: 166).

Kimi sapma türlerinde dilsel yanlışlık gibi görünen öğeler, şairler tarafından özellikle estetik nedenlere bağlı olarak gerçekleştirilmekte ve

belirli bir tercihi imgelemektedir (Yalçın, 1991: 106). Aslında sapmalar şiir dilini büyük bir oranla geliştirir ve zenginleştirir. Ayrıca sapmalar şiire farklılık ve özgünlük katar. Bunun nedeni de şiir dili, ölçünlü dilin “kodlarıyla oynama, o kodlama içinde yeni, özel bir kod oluşturma işlemine dayanır” (Uğur, 2007: 39).

O halde sapmaların genel bir tanımını yapmak gerekir:

Sapmalar: Sözcükleri ses, biçim ya da yazımları bakımından değiştirme; dilde bulunmayan yeni sözcükler türetme, söz dizimini bozma, sözcükleri anlam açısından yeni ve farklı bağdaştırmalarla kullanma gibi ölçünlü veya standart dilin dışına çıkan kullanım biçimleridir (Kul, 2008: 374).

Sapmalar genel olarak beş grupta ele alınabilir:

- Sözcüksel sapmalar
- Yazımsal sapmalar
- Biçimbilimsel sapmalar
- Söz dizimsel sapmalar
- Anlamsal sapmalar / alışılmamış bağdaştırmalar (Kul, 2008: 374).

Makalemizin asıl konusunun dışına çıkmamak için biz bu sapma gruplarından sadece söz dizimsel sapmaları ele alacağız.

Söz dizimsel Sapmalar (Syntactical Deviations):

Kimi araştırmacıların (Dil bilgisel sapma) olarak da adlandırdığı “söz dizimsel sapma”, “dil bilgisi ve söz dizim kurallarına aykırı kullanımlar” olarak tanımlanabilir (Toklu, 2003: 39).

BAHAR⁴

Bahar oldu açıldı gül

Nergiz süsen lale sünbül

Bahçelerde çiler bülbül

Kuşlar uçar dal budağa

---

⁴ Esat Naip: 1900 yılında doğmuştur. Aslen Kerküklüdür. Daha 18 yaşındayken şiir yazmaya başlamış önceleri aruz daha sonra hece vezniyle şiir yazmıştır. (Zülfikar, 1996: 734) .

Kadın erkek Çuvarbağ'a

Esti baharın rüzgarı

Eridi dağların karı

Çayda akan sel suları

Çeker bizi Şih Bahri'ye

Bazan daha ileriye

Kadın erkek saf saf geçer

Gözler bakar güzel seçer

Gönüllere sevgi biçer

Nişan yüzüklü elleri

Suna gölü gözleri

Şen kuzular bayırlarda

Oynar otlar çayırlarda

Çoban yârin hatırlar da

Kaval çalar coşa coşa

Hazne Tepe binler yaşa (Saatçi, 2008: 57).

Şiirdeki Söz dizimsel sapmalar şu şekildedir:

Devrik veya Eksilteli Cümle: Türkçenin standart cümle yapısı "Özne - Nesne -Yüklem" şeklindedir. (Karahana, 2012: 10). Şairler kafiye, ritim ve uyak için çoğu zaman bu yapıyı bozarlar.

Dize	Sapma	Türü
Bahar oldu açıldı gül	Devrik veya Eksiltili	Devrik cümle
Esti baharın rüzgarı	Devrik veya Eksiltili	Devrik cümle
Eridi dağların karı	Devrik veya Eksiltili	Devrik cümle
Çeker bizi Şih Bahri'ye	Devrik veya Eksiltili	Devrik cümle

Bağlaç Eksiltmesi: Bağlaçlar: Cümle içindeki kelimeleri, kelime öbekleri ve cümlelerin bağlanmasına yarayan kelimelerdir (Ve, ama, ile, fakat) vb. (Sander, 1954: 58).

Üzerinde çalıştığımız şiirde normalde mısralardaki kelimelerin arasında bağlaç olması gerekirken sıralı ögeler bağlaçlar olmadan art arda sıralanmıştır. Bu hareket şiirdeki ritmi hızlandırırken, bolluk ve çeşitlilik hissi de vermiştir.

Şiirde, normalde bağlaçlarla bağlanması beklenen sıralı ögeler art arda sıralanmıştır. Bu bir yandan ritmi hızlandırırken diğer yandan bir bolluk ve çeşitlilik hissi yaratır.

"Nergiz süsen lale sünbül"

➤ Normal şekli "Nergis, süsen, lale ve sünbül."

Çiçek isimleri arasında "ve" bağlacı kullanılmamıştır. Şair burada bahçedeki çiçeklerin çeşitliliğini vurgulamış olabilir.

Not: Şairimiz Irak Türkmen uyruklu bir şair olduğu için (Sümbül) yerine kendi ana dilinde kullanım şekliyle (Sünbül) ifadesini kullanmıştır. Burada seslerle oynanmış fakat bu da şiire akıcılık ve özgünlük kazandırmıştır.

"Kadın erkek Çuvarbağ'a"

"Kadın erkek saf saf geçer"

➤ Normal şekli "Kadın ve erkek..."

Şair burada da iki ismi birbirine bağlayan (ve) bağlacını kullanmamıştır. Aslında böyle yaparak daha sade ve daha güçlü bir ifade vermiştir.

3. Alışılmamış Sözcük Dizimi ve Sıfat Tamlamaları:

Bir isim unsurunun bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubuna “sıfat tamlaması” denir. (Karahana, 2012: 48).

Şairimiz aşağıdaki mısradaki sıfat tamlamalarını standart sıradan farklı kurmuş ve imgeler yaratmıştır. Bunu yaparken de sapma meydana gelmiştir.

"Gönüllere sevgi biçer"

Sevgi biçmek hem mecazi bir anlatım hem de alışılmamış bir eylemdir. Bu ifade yerine normal koşullarda (sevgi serpmek) veya (sevgi aşılacak) gibi bir ifade kullanılabilirdi. Yani aslında biçmek fiili bu mısraya daha somut, üretici ve daha yoğun bir sevgi hissi uyandırmıştır. Dolayısıyla bu da anlam bakımından yapılmış bir sapmadır.

"Nişan yüzüklü elleri"

➤ Normal şekli "Nişan yüzüğü takılı elleri" veya "nişanlı elleri" dir.

"Nişan yüzüklü" birleşik sıfatı, dilde tam olarak standart bir kalıp olmasa da anlaşılır ve etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu sözcüklerin birleştirilme biçiminde bir sapmadır.

"Suna gölü gözleri"

Bu mısradaki şair sevgilinin gözlerini suna gölüne benzeterek (yeşil, mavi, güzel) anlamlarını katmış ve bir teşbih sanatı yaratmıştır. Şair burada “gibi” edatını atarak söz dizimini sıkıştırmış ve imgeyi daha belirgin hale getirmiştir. Dolayısıyla burada hem anlamsal hem de söz dizimsel sapma örneğine rastlanılmıştır.

4. Ünlem ve Dilek Cümleleri: Şiirin sonunda dilin standart anlatım kalıplarından farklı ve duygu yüklü ifadeler vardır.

"Hazne Tepe binler yaşa"

Şair bu mısradaki bir dilek veya istekte bulunmuştur. Yani bu cümle normal bir bilgi cümlesi değildir. Yani şair “Hazne Tepe güzeldir” gibi bir anlatım yerine aslında "Hazne Tepe Binler yaşa" ifadesini kullanmış yani "yaşayın, var ol" anlamında kalıplaşmış bir dilek kipinin söz dizimi içinde kullanılmasıdır.

Adalet Aşkı⁵

Gözüm yaşıyla ıslansa perişan zülfün ey canım
Benim de hasretim kalmaz güler kalb-i perişanım
Çekilmez dertlere düştüm gene aşkımdan el çekmem
Seninçindir benim ahım bütün feryad u figanım

“Gözüm yaşıyla ıslansa perişan zülfün ey canım”

Burada ‘ıslansa’ yüklemi sonda gelmeyerek devrik bir cümle meydana gelmiştir. Cümlenin öznesi (senin) kişisine hitap edildiği için gizli öznedir. Gözüm yaşıyla" tamlaması, "benim gözümün yaşı" anlamındadır ve standart bir tamlama kurallarından hafifçe saparak daha yoğun bir ifade oluşturur. "Ey canım" ünlemi de cümlenin en başında beklenirken sona yerleştirilmiştir. Bu da muhtemelen vurguyu, ezgiyi, anlamı, hissiyatı güçlendirmek için yapılmış bir hamledir.

“Benim de hasretim kalmaz güler kalb-i perişanım”

Buradaki birinci sapma (Yüklem-Nesne) yer değişikliğinde göze çarpar. Normal şekli "Benim perişan kalbim de güler, hasretim kalmaz. Ayrıca (güler) yüklemi, öznesi olan (kalb-i perişanım) dan önce gelmiştir. Bu şiire bir hareket ve vurgu katmaktadır. İkinci sapma da Arapça tamlama (İzafet) kuralında göze çarpar yani (**kalb-i perişanım**) izafetinde. Arapça tamlama kuralına göre yazılmıştır. Bu divan edebiyatında çok sık rastlanan bir sapma örneğidir.

"Çekilmez dertlere düştüm gene aşkımdan el çekmem"

Normal söz dizimsel şekli: Gene senin aşkımdan çekilmez dertlere düştüm ama senden el çekmem

---

⁵ Hasan Görem Irak Türkmen edebiyatının son dönemlerdeki önemli şairlerindedir. Gözlerini çocukluğunda kaybetmesine rağmen birkaç yabancı dil öğrenmiş ve bu dillerle farklı eserler yazmıştır. Şairimiz 1924 yılında Tuzhurmatu ilçesinde doğmuştur. (Zülfikar, 1996: 744)

Burada (dertleri) niteleyen (çekilmez) sıfatı en başa alınmış ve vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra tek bir cümle olan bu dizede vezin gereği ikiye bölünmüş gibidir.

"Seninçindir benim ahım bütün feryad u figanım"

Seninçindir ifadesi, cümlenin başına alınarak aşırı bir vurguya kavuşturulmuştur. Yani bu dizedeki birinci sapma dolaylı tümlecın yer değiştirmesidir. İkinci sapma ise bağlaçlı eş değerli ögeler: "feryad u figanım"dır. Normalde bu (-u) bağlacı yerine (ve) bağlacının gelmesi gerekirdi. -u sesiyle bağlanan bu iki isim standart dildeki sıralamadan farklı bir ahenk oluşturmaktadır. Bu ahenk kaynaklı bir sapmadır.

Aslında bazı şiirler divan edebiyatının tipik özelliğini taşır. Bu şiir de onlardan biridir. Söz dizimindeki bu sapmaları birer hata olarak görmekten ziyade bilinçli olarak yapılan ve şiirin ahengi, vurgusu ve anlam derinliği için gerekli olan sanatsal tercihlerdir. Günümüz okuru için anlaşılması zor gibi görünse de dönemin dil zevkinin ve estetik anlayışının bir yansımasıdır.

Sonuç

Şiir dili, günlük konuşma dilinden farklı özelliklere ve kullanım biçimlerine sahiptir. Şiir dilinin kendine özgü onu farklı kılan yanları sistematik bir biçimde incelendiğinde büyük ölçüde sapmalarla kurulduğu veya sapma örnekleri içerdiği görülür. Makalemizde incelediğimiz şiirler ışığında şiir dilinin canlı ve yaratıcı bir dil olduğunu söyleyebiliriz. Şairler söz dizimsel sapmalar aracılığıyla dilin sınırlarını genişletmekte ve alışılmışın dışına çıkarak okuyucuda yeni anlam ve duygu katmanları uyandırmaktadır. Bu sapmalar birer hata değil aksine şiirin estetik gücünü, şiirin müzikalitesini ve anlam derinliğini inşa eden temel sanatsal araçlardır. Bu makalede özellikle Irak Türkmen şiiri üzerinde durulmuş ve o şiirlerden örnekler verilmiştir. Bunun yapılmasının asıl amacı da söz dizimi ve sapmaları uygulayarak öğreniminin yanı sıra şairlerimizin şiirleri ve kısaca hayatları hakkında bilgi vererek o şiirleri okurlara tekrar kazandırmaktır. Bu şiirlerin üzerinde çalışarak somut ve işlevsel kullanımlarını gözler önüne sererek şiir çözümlemesinde söz dizimsel analizin asıl önemini kanıtlamaktır.

Devrik cümleler sık sık rastladığımız sapmalardandır. Yüklemin sonda bulunması yerine başta veya ortada olması devrik bir cümle

meydana getirir. İkinci olarak değerlendirerek tespit ettiğimiz sapma türü eksilteli anlatım ve bağlaç eskiltmesidir. Bu da şairlerin yoğun anlam ve vurgu özelliğini belirginleştirmek için bağlaçların atılması olarak değerlendirebiliriz. Ölçünlü dilde az kullanılan sıfat tamlamaları ve birleşik ifadeler de şiirlerde rastlanılmıştır. Şairlerin şiirlerini zenginleştirmek için kullandıkları yabancı kelimeler özellikle Arapça ve Farsça etkiler şiirlerde çok belirgin şekilde öne çıkar. Duygusal ve dilek kipli ifadeler şiirlerin anlamına yoğunluk veren ifadeler olarak şairler tarafından kullanılmış ve sapma olarak değerlendirilmiştir.

Şairlerin sapsmalara baş vurmalarının birkaç nedeni olabilir. Her şeyden önce şair bu sapsmaları kullanarak dikkat çekmek isteyebilir. Okuyucuyu dil ve anlam yönlerinden yeniden düşünmeye zorlayabilir. Vurguyu güçlendirmek içinde şairler çoğu zaman sapsmaları kullanır. Ayrıca ezgi ve ritim yaratmak şairlerin asıl amacıdır. Yoğunluk ve çok anlamlılıkta şairlerin sapsmaları kullanmak için bir nedendir. Şairin kendine özgü üslup ve anlatım biçimlerini oluşturmak için sapsmalar önemli bir araçtır.

Kaynakça

- Abukan, M. (2021). Turgut Uyar'ın "Çok Üşümek" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 902-101.
- Akay, H. (1996). *Dilin Dili Şiirin Dili*. İstanbul: İlmi Araştırmalar.
- Aksan, D. (1995). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Engin Yayınları.
- Aksan, D. (1998). *Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılap.
- Atabey, K. (2007). *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. Ankara: Yargı Yayın Evi.
- Başkan, Ö. (1988). *Bildirişim*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Demir, Yılmaz. (2010). *Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Eker, S. (2006). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gökhan Arı vd. (2022). *DİL EĞİTİMİNİN TEMEL KAVRAMLARI*. Ankara: İksad Publish House.

- Hartman, Stork. (1972). *Dictionary of Language and Linguistics*. New York: John Wiley & Sons.
- Hengirmen, M. (2002). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınları.
- İmer, Kocaman, Özsoy. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Karaağaç, G. (2009). *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karabulut, M. (2015). Şiir Dili olarak Türkçenin Estetiği. *International Journal of Language Education and Teaching*, 1920-1927.
- Karahan, L. (2012). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kul, E. (2008). ŞİİR DİLİNDE SAPMALAR VE BİR UYGULAMA. *e-Journal of New World Sciences Academy*, Volume: 3, Number: 3.
- Saatçi, S. (2008). *Kerkük Güldestesi*. İstanbul: Kerkük Vakfı.
- Sander, M. S. (1954). *Türkçe Dilbilgisi Dersleri*. İstanbul: İnkilap yayın evi.
- Sezer, A. (1979). Türkçe Tümcelerinde Sözdiziminin İşlevi. *Genel Dilbilim Dergisi*, Cilt 2, Sayı 5-6.
- Toklu, O. (2003). *Şiir Dili ve Çevirisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Uğur, N. (2007). *Edebiyatın Gizi Şiirin Dili*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Yalçın, M. (1991). *Şiirin Ortak Paydası Şiirbilime Giriş*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Zülfikar, H. (1996). Türk Şiiri Özel Sayısı V. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 727-741.